

УДК: 338.45:664.1

С. В. Романчук,
аспірант кафедри екологічного менеджменту та підприємництва,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

АНАЛІЗ СКЛАДУ ТА СТРУКТУРИ ЦУКРОВОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ

S. Romanchuk,
PhD student of the Department of Environmental Management and Entrepreneurship,
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

ANALYSIS OF COMPOSITION AND STRUCTURE OF THE SUGAR INDUSTRY IN UKRAINE

Низька забезпеченість власними природними енергетичними ресурсами в поєднанні з високою енергоємністю економіки, досить гостро ставить питання енергетичної незалежності України та ефективності будь-якої галузі економіки зокрема. Протягом 2008—2013 рр. виробництво цукру та фінансові результати цукрових заводів значно коливалися. Ці коливання були зумовлені як природними явищами, що впливали на урожайність цукрового буряку, так і економічні — ціна на цукор, державне регулювання ціноутворення у цукровій галузі. Державою передбачено запровадження декларування наявності цукру, затверджено квоти виробництва цукру та встановлено мінімальні ціни на цукрові буряки. Державне регулювання галузі повинно було позитивно вплинути та оздоровити цукрову галузь України, але як показала практика, більшість цукрових заводів лишилися збитковими, у зв'язку із перевиробництвом і низькою ціною на цукор, так і не почали сезон 2013 року. Саме тому у статті розкрито актуальні питання галузі, проаналізовано стан та перспективи розвитку. Автором розкриваються різні фактори ефективності галузі та проаналізовані основні виробничі показники. Встановлено їх взаємозв'язок та співвідношення. У статті досліджується дискусійне питання ефективності роботи цукрової галузі та шляхи її покращення. Показано, що напрям реформування цукрової галузі у векторі еколого-економічної ефективності, який ставить нові виклики перед економістами та технологами.

Lack of availability of its own natural energy resources, coupled with high energy intensity of the economy, rather sharply raises the question of Ukraine's energy independence and efficiency of any sector of the economy in particular. During the 2008—2013 years sugar production and financial performance of sugar factories varied considerably. These fluctuations were caused by both natural phenomena that affect the yield of sugar beet and economic — the price of sugar, government regulation of pricing in the sugar industry. State provides for the introduction of declaring the presence of sugar approved quota of sugar and set minimum prices for sugar beets. Government regulation of the industry should have a positive impact and improve the sugar industry in Ukraine, but, as shown, most sugar mills remained unprofitable due to overproduction and the season 2013 didn't start with low prices for sugar. That is why the current issues of the industry, analyzes the status and prospects are determined in the article. The author reveals the various factors of the industrial efficiency and analyzes key performance indicators. Their relationship and correlation are established. The article explores the controversial issue of the efficiency of the sugar industry and shows ways of its improvement. It is shown that the direction of the sugar industry reform in the vector of environmental and economic efficiency poses new challenges to economists and technologists.

Ключові слова: цукрова галузь, аналіз, ефективність, збитковість, еколого-економічна ефективність, переробка, відходи.

Key words: sugar industry analysis, efficiency, losses, ecological and economic efficiency, recycling, waste.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Зараз промисловість України знаходиться у стані рецесії, обсяг промислового виробництва у I кварталі 2014 року зменшився на — 5,2% до аналогічного періоду в 2013 році (у січні 2013

обсяги виробництва впали на — 5%, в лютому 2013 темпи падіння скоротилися до 3,7%, а в березні — прискорилися до 6,8%), здебільше це обумовлено політичною ситуацією, але технологічна відсталість вітчизняних потужностей,

відсталість фінансового сектору та глибокі інституційні проблеми, що не були вирішені за час незалежності України, мають свій вплив на негативну економічну ситуацію в державі. Більше 19% підприємств є збитковими в Україні. Оновлення технологій та виробничих потужностей зараз економічно не вигідно, це завдає значної шкоди і навколишньому середовищу. Значну частку ВВП України займає промисловість (27,3%) застарілі технології та повністю амортизоване обладнання справляє найбільш негативний вплив на довкілля. Інші галузі народного господарства, зокрема агропромислове виробництво (12,1%), хоч і мають позитивні тенденції розвитку: поліпшення структури основних фондів та використання сучасних технологій, але відсутність належного екологічного контролю дозволяє ігнорувати екологічні показники та завдавати значної шкоди ґрунтам, водам та повітрю. Окрім цього, технології виробництва промислової продукції, що використовуються в Україні мають негативний економічний ефект — збиток (частка збиткових промислових підприємств за 2013 р. — 39%), що потребує додаткового фінансування з бюджету країни на утримання даних підприємств та створення додаткових рекреаційних видатків, щоб зменшити їх негативний вплив на довкілля.

В Україні одним із шляхів вирішення даного питання у цукровій галузі є впровадження та використання нових технологій, переорієнтації виробництва на маловідходні, безвідходні та енергоавтономні, скорочення та ліквідація негативного впливу на екологію. У цукровій галузі дані зміни не можливі без чіткого розуміння складу та структури виробництва цукру в Україні у повному комплексному взаємозв'язку. Дослідження галузі, її структури та складу виробничих показників дозволить чітко окреслити розуміння стану та перспектив розвитку цукрового виробництва в Україні.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Зважаючи на актуальність, проблема залишається не достатньо вивченою вітчизняною наукою. Дослідження у аналізі та структури виробництва цукрової галузі сьогодні проводяться зазвичай в загально економічному розумінні. Зокрема проблеми економічної ефективності цукрової галузі та її склад та структура на вітчизняній арені знайшли відображення у наукових працях вітчизняних вчених: О. Амоша, С. Соколенко, М. Войнаренко, С. Князев, О. Гуменюк, О. Шелкунова, Н. Бутенко, М. Кро-

півко. Необхідно зазначити, що проблемами економічної ефективності в контексті галузевих ринків класики економічної думки: Г. Брейнс, В. Ойкен, П. Самуельсон, Р. Солоу, Ф. Хайєку, Є. Шаго, С. Шрімф.

ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Не достатнім являється дослідження факторів збитковості галузі та виділення окремих напрямів реформування. Уточнення та уніфікація розрахунку ефективності через аналіз складу та структури цукрового виробництва дозволить виокремити головні проблеми і визначити їх вагоме місце в умовах реформування економіки України.

МЕТА СТАТТІ

Головною метою статті є аналіз складу та структури цукрового виробництва, визначення напрямів підвищення ефективності. Поставлена мета визначає наступні завдання: визначити та кількісно оцінити роботу цукрової галузі, дослідити взаємозв'язок та дати напрми реформування та покращення державної підтримки галузі та створення умов для виходу цукрових заводів на беззбитковий рівень.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Розвиток економіки країни залежить від багатьох факторів, зокрема обсягів виробництва промислової, сільськогосподарської продукції та інших. Але в сучасних умовах екстенсивне збільшення обсягів виробництва не завжди є доцільним та соціально-економічно обґрунтованим. В умовах постійного погіршення екологічної ситуації в державі, регіоні чи конкретному населеному пункті новим викликом перед бізнес-єдиницями є мінімізація впливу на довкілля. Перехід на використання ресурсозберігаючих, екологічнобезпечних, маловідходних технологій є сучасним викликом економіки України, але даний процес є складний і капіталоємний. Він передбачає відмову від звичайних методів господарювання.

Забезпечення розвитку цукрової галузі є одним із пріоритетних напрямів державної аграрної політики, оскільки ця галузь має важливе значення для забезпечення продовольчої безпеки держави, розвитку сільськогосподарського виробництва, переробної промисловості та відповідно зайнятості сільського і міського населення.

Згідно з наказом Міністерства Аграрної політики України від 17 квітня 2013 року № 266 обсяги виробництва цукру квоти "А" для внутрішнього споживання розподілено на конкур-

Таблиця 1. Показники роботи цукрових заводів галузі при переробці цукрових буряків урожаю 2012–2013 рр.

Показник	2013	2012	2013 до 2012 ±
Прийнято буряків, млн тонн	9,22	17,55	- 8,33
Перероблено буряків, млн тонн	9,06	17,17	- 8,11
Вироблено цукру, тис. тонн	1212,1	2226,38	- 1014,3
Середньодобова переробка буряків на 1 завод, тонн	3906	3554	+ 352
Цукристість буряків при прийманні, %	16,26	16,11	+ 0,15
Цукристість стружки, %	15,96	15,65	+ 0,31
Різниця між цукристістю буряків та стружки, %	0,30	0,46	- 0,16
Вихід цукру, %	13,35	12,95	+ 0,40
Загальна різниця між цукристістю буряків та виходом, %	2,91	3,16	- 0,25
Втрати цукру у виробництві, %	0,85	0,91	- 0,06
Вміст цукру в меласі, %	1,76	1,79	- 0,03
Коефіцієнт заводу, %	83,64	82,75	+ 0,89
Коефіцієнт виробництва, %	80,71	78,69	+ 2,02
Простої, всього з/діб, в т.ч.:	54,30	102,1	- 47,8
позацехові, з/діб	31,21	60,94	- 29,74
цехові	23,09	41,16	- 18,07
Працювало, заводів	38	63	- 25

Джерело: з матеріалів Звіту голови асоціації Укрцукор [5; 6].

сних засадах між 52 цукровими заводами, загальною виробничою потужністю 175,22 тис. тонн на добу, на період з 1 вересня 2013 року до 1 вересня 2014 року. Технічною комісією Мінагрополітики та продовольства України в 2012–2013 роках було атестовано 67 цукрових заводів [1].

До переробки цукрових буряків урожаю 2013 року готувалося 42 цукрових заводи виробничою потужністю 147,55 тис. тонн на добу. Переробка цукрових буряків та виробництво цукру проводили 38 цукрових заводів виробничою потужністю 137,42 тис. тонн на добу.

Таблиця 2. Обсяги виробництва цукру квоти "А" в розрізі областей за 2013 р.

Області	Розподіл обсягів виробництва цукру квоти "А", тис. тонн	Фактично вироблено цукру, тис. тонн
Вінницька	393,17	296,63
Волинська	104,0	58,57
Житомирська	51,80	42,60
Київська	153,18	88,86
Кіровоградська	81,97	31,30
Львівська	140,0	134,28
Миколаївська	12,0	17,18
Полтавська	197,00	182,84
Тернопільська	198,41	129,11
Харківська	74,0	37,83
Хмельницька	183,68	120,16
Черкаська	95,00	46,37
Чернігівська	42,00	26,41
Разом по Україні	1732,71	1212,14

Джерело: з матеріалів Звіту голови асоціації Укрцукор [5; 6].

Після тимчасової перерви з переробки цукрових буряків і виробництва цукру в 2013 році відновив свою виробничу діяльність цукровий завод ТОВ "Юкрейніан Шугар Компані" (Засільський цукровий завод).

Копання цукрових буряків розпочали у кінці серпня та на початку вересня цукрові заводи Львівської, Вінницької, Волинської та Київської областей. Першими виробництво цукру розпочали цукрові заводи: ТзОВ "Радехівський цукор" Радехівське виробництво — 01.09.2013 року та ПрАТ "ПК" Поділля "(Крижопіль) — 05.09.2013 року. Протягом останніх років товаровиробники цукрових буряків використовують в основному насіння іноземної селекції, яке виведено без довготривалого зберігання, тому все більше цукрових заводів втримують термін зберігання 2–3 доби.

Цукрові буряки іноземної селекції мають більш високу крихкість через високий соковий коефіцієнт. При розвантаженні, укладанні в кагати, подачі в бурячну і в завод такої сировини можуть бути підвищені втрати буряків і цукру на цій дільниці.

На цукрові заводи в 2013 році прийнято 9,22 млн тонн цукрових буряків з цукристістю в середньому 16,26%, перероблено 9,06 млн тонн цукрових буряків, вироблено 1212,1 тис. тонн цукру. Вихід цукру в цілому по Україні від початку виробництва склав 13,35% проти 12,95% минулого року.

Вегетаційний період розвитку цукрових буряків у минулому році характеризувався складними агрометеорологічними умовами, що вплинуло на технологічну якість цукросировини. Основний показник якості цукрових буряків — це вміст цукру. Цукристість буряків урожаю 2013 року в порівнянні з минулим роком збільшилась на 0,15%. Цукристість коренеплодів у цілому по галузі — 16,26%. Максимальне накопичення сахарози відмічено у коренеплодах, вирощених у Львівській (17,68%), Волинській (17,11%), Житомирській (16,49%), Полтавській (16,47%), Хмельницькій (16,32%), Київській (16,19%) областях. Мінімальне накопичення сахарози відмічено у коренеплодах, вирощених у Кіровоградській (15,56%), Миколаївській (15,63%), Тернопільській (15,68%), Черкаській (15,79%), Харківській (15,87%), Вінницькій (15,91%) областях.

Цукристість прийнятих буряків у розрізі заводів:

- 17% і вище — 2 заводи;
- 16–17% — 15 заводів;
- 15–16% — 20 заводів;
- 14–15% — 1 завод [5; 6].

Таблиця 3. Основні показники роботи при переробці цукрових буряків урожаю 2013 року

Облформування, області	Заготівля буряків, т.т	Цукр. буряків при прийм., %	Переробл. буряків, т.т	Цукрист. стружки, %	Втрати сир. при збер. %	Вироблено цукру, т.т.
Поділляцукор	2331,234	15,91	2777,607	15,52	2,30	296,633
Волинська обл.	437,142	17,11	431,237	16,69	1,35	58,569
Житомирська обл.	307,580	16,49	305,867	16,32	0,56	42,601
Київська обл.	683,384	16,19	666,003	15,70	2,54	88,865
Кіровоградська	273,997	15,56	266,895	14,76	2,59	31,297
Львівська обл.	929,755	17,68	929,755	17,56	-	134,278
Миколаївська обл.	133,436	15,63	132,837	15,54	0,45	17,178
Полтавська обл.	1324,326	16,47	1311,796	16,32	0,95	182,835
Тернопільська обл.	999,837	15,67	976,543	15,54	2,33	129,107
Харківська обл.	300,164	15,87	294,779	15,59	1,79	37,826
Хмельницька обл.	914,043	16,32	896,365	15,97	1,93	120,158
Черкаська обл.	372,690	15,79	367,161	15,38	1,48	46,372
Чернігівська обл.	210,822	15,87	204,446	15,51	3,02	26,415
Укцукор	9218,411	16,26	9061,292	15,96	1,70	1212,135

Джерело: з матеріалів Звіту голови асоціації Укцукор [2; 9].

Успіх роботи цукрового заводу залежить, у першу чергу, від кількості та якості цукрових буряків, що надходять на переробку. Цукрові буряки з цукристістю нижче 14 % поступали на цукрові заводи лише в дуже невеликих обсягах.

Погодні умови осені 2013 року були не дуже сприятливими (дощовий вересень) для рівномірного копання та вивезення цукрових буряків з полів та забезпечення на заводі 3—5 добового запасу сировини. Цукрові заводи, які дотримувались цих вимог мали низькі втрати цукрових буряків і цукру при зберіганні та одержали позитивні результати як по виходу цукру з буряків, так і мають високий коефіцієнт вилучення цукру.

У цілому по Україні втрати цукросировини склали 1,70% до маси прийнятих цукрових буряків проти 2,15% минулого року. Цей показник найменший за останні 10 років тому, що все більше цукрових заводів застосовували поточний спосіб збирання цукросировини. При перевалочному способі збирання забезпечували вивезення цукрових буряків в день збирання. Якщо це було не можливо, то організовували зберігання в польових кагатах, розміщених біля під'їзних шляхів на спеціально підготовлених площадках. Такий спосіб збирання та перевезення цукрових буряків з року в рік удосконалюється і, як наслідок, це дає зменшення втрат цукросировини при зберіганні [5; 6].

На жаль, на 10 підприємствах втрати цукрових буряків вище середнього показника по галузі, а на окремих заводах значно вищі.

У середньому по галузі втрати цукру при прийманні, зберіганні на бурякопунктах і здачі в переробку цукрових буряків зменшились і складають 0,57% до маси прийнятих цукрових буряків проти минулого року 0,79%.

Успіх роботи галузі залежить також від високопродуктивної переробки цукрових буряків при обов'язковому дотриманні технологічного режиму, який розроблено з урахуванням якості вхідної сировини.

Першими сезон цукроваріння 2013 року розпочали:

- ТзОВ "Радехівський цукор" — 01.09.2013,
- ПрАТ "ПК"Поділля" (Крижопіль) — 05.09.2013,
- ТОВ "ПК" Зоря Поділля" (Гайсин) — 13.09.2013,
- ПАТ "Саливонківський ц/з" — 15.09.2013,
- ПАТ "Гнідавський цукровий завод" — 16.09.2013,
- ТДВ "Узинський цукровий завод" — 18.09.2013.

Середньодобова переробка цукрових буряків в середньому по галузі склала — 3906 тонн на 1 завод в минулому році 3554 тонн. Цукрові заводи допустили простоїв — 54,30 завододіб, з яких:

- 31,21 завододіб — позацехові простої, в основному через недостатню кількість буряків;
- 23,09 завододіб — цехові простої.

Тривалість виробництва в цілому по галузі в середньому на 1 завод склала 64,8 завододіб, в розрізі підприємств:

- від 20 діб до 30 діб — 2 заводи;
- від 30 діб до 45 діб — 4 заводи;
- від 45 діб до 60 діб — 13 заводів;
- від 60 діб до 90 діб — 13 заводів;
- вище 90 діб — 6 заводів [5; 6; 9; 10].

Тривалість сокодобування в середньому на 1 завод склала 61,04 завододіб, в розрізі підприємств:

- до 30 діб — 3 заводи;
- від 30 до 45 діб — 6 заводів;
- більше 45 діб — 29 заводів.

Таблиця 4. Основні показники роботи бурякоцукрового комплексу за 2001–2013 рр.

Показники	Середнє 2001-2005	2006	2007	2008	2009	2010	Середнє 2005-2010	2011	2012	2013
Площа посіву, тис. га	757,7	789,1	584,0	389,9	327,6	492	516,5	544,4	466,4	270,4
Урожай буряків, ц/га	210,3	283,1	292,2	354,7	314,0	278,3	304,5	363	407	397
Заготівля буряків, млн т.	14,58	22,14	16,36	12,54	9,44	13,37	14,77	17,79	17,55	9,22
Цукрист. бур. при прийм., %	15,40	15,77	15,02	16,05	16,85	15,30	15,8	16,63	16,11	16,26
Переробка буряків, млн т.	14,03	21,38	15,92	12,23	9,21	13,03	18,63	17,36	17,17	9,06
Втрати бур. при зберіг., %	3,64	3,41	2,67	2,50	2,45	2,52	2,71	2,38	2,15	1,70
Цукристість стружки, %	14,85	15,19	14,54	15,60	16,37	14,73	15,29	16,16	15,65	15,96
Вироблено цукру, тис. т.	1640,97	2595,04	1858,8	1573,0	1267,0	1546,17	1768,0	2330,95	2226,38	1212,14
Вихід цукру, %	11,73	12,21	11,65	12,85	13,72	11,86	12,46	13,46	12,95	13,35
Вміст цукру в мелясі, %	2,16	2,03	1,97	1,87	1,86	1,94	1,93	1,87	1,79	1,76
Коеф.заводу, %	78,93	80,37	80,17	82,38	83,82	80,53	81,45	83,29	82,75	83,64
Коеф.вир-ва, %	73,34	74,77	75,53	78,07	79,42	75,55	76,67	78,98	78,69	80,71
Тривалість вир-ва, діб	56,50	78,10	59,5	61,5	53,97	63,7	63,4	75,14	80,68	64,80
Тривалість сокодобув., діб	48,20	73,40	54,0	55,8	49,2	58,4	58,2	70,71	76,67	61,04
Вироблено цукру, т/га	2,32	3,28	3,18	4,03	3,87	3,12	3,5	4,52	5,0	4,5
Витрати бур. на 1 тону цукру, т	8,58	8,19	8,58	7,78		8,42	8,24	7,45	7,72	7,48
Кіль-сть прац. зав., шт.	126	119	110	70	56	73	86,0	77	63	38
Потужність. задіян. 3-д. т. т.	353,9	336,4	310,19	218,56	180,47	224,6	254,0	240,2	212,88	137,42

Джерело: з матеріалів Звіту голови асоціації Укрцукор [5; 9] та сайту <http://www.ukrstat.gov.ua/> [10].

Різниця між тривалістю виробництва і тривалістю сокодобування в середньому на 1 завод склала 3,79 доби в минулому році 4,01. Починаючи з 2000 року спостерігався спад виробничих потужностей. Динаміка зміни сумарної виробничої потужності працюючих цукрових заводів зазначена у таблиці 5. Потужність задіяних цукрових заводів в 2013 році склала 137,42 тис. тонн переробки буряків за добу і використана на 100%. Загаль-

Таблиця 5. Динаміка задіяних потужностей цукрових заводів 2000–2013 рр.

Рік	Задіяна потужність, тис. тонн
2000	404,4
2001	413,4
2002	364,1
2003	338,1
2004	340,8
2005	328,6
2006	330,3
2007	312,0
2008	218,5
2009	180,5
2010	224,6
2011	240,2
2012	212,9
2013	137,4

Джерело: з матеріалів Звіту голови асоціації Укрцукор [5; 6; 9].

на виробничу потужність в цьому році зменшилась за рахунок зменшення кількості працюючих цукрових заводів (38 заводів проти 63 минулого року). Окремі цукрові заводи наростили свою добову потужність та збільшили кількість діб роботи.

З метою призупинення негативних тенденцій зменшення виробництва цукру, обсяги якого в 2009 році зменшилися до критичного рівня — 1,27 млн тонн, що значно нижче внутрішніх потреб, на державному рівні було вжито низку заходів направлених на подолання кризових явищ у галузі.

Протягом 2010–2011 років значно удосконалено нормативно-правову базу діяльності галузі. Зокрема шляхом внесення змін до Закону України "Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру", передбачено запровадження декларування наявності цукру, прийнято постанови Кабінету Міністрів України, щодо виплати у 2010 році на безповоротній основі дотацій сільськогосподарським товаровиробникам на вирощування цукрових буряків з розрахунку 500 грн. на 1 га, затверджено квоти виробництва цукру та встановлено мінімальні ціни на цукрові буряки. Затверджено порядок використання коштів, передбачених у

державному бюджеті для здійснення фінансової підтримки підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів, яким здешевлюються кредити отримані цукровими заводами отримані для покриття технологічних витрат під час підготовки заводів до сезону виробництва, закупівлю цукрового буряку безпосередньо у сільськогосподарських товаровиробників, а також для покриття витрат, пов'язаних з виробництвом виробничих об'єктів. З метою підтримки стабільної цінової ситуації на внутрішньому ринку прийнято рішення про закупівлю у другому та третьому кварталах поточного року 140 тис. тонн цукру до державного матеріального резерву та 247,6 тис. тонн цукру-піску бурякового до державного інтервенційного фонду.

Завдяки вжитим заходам було забезпечено стабілізацію роботи галузі.

У 2010 році в Україні було зібрано цукрові буряки з площі 492 тис. га загальним обсягом 13,7 млн тонн, з яких вироблено 1,55 млн тонн цукру білого, що на 22 відсотки більше у порівнянні з 2009 роком. У 2011 році в Україні цукрові буряки посіяні на площі 543,6 тис. га, що на 11 % більше у порівнянні з 2010 роком, поліпшилася структура посівних площ та технологія виробництва. У 2011 році в Україні прогнозується валовий збір цукрових буряків в межах 16,26 млн тонн та виробництво з них 2 000 тис. тонн цукру, що відповідно на 30 % більше у порівнянні з минулим роком.

Аналізуючи ситуацію на світовому ринку цукру в останні роки світовий ринок демонструє цін на цукор, які у січні 2010 року досягли рекордного рівня за останні 30 років, проте до кінця 2010 року вони ще більше зросли і станом на 28 грудня 2014 року становили:

— Лондонська біржа (цукор білий) — 820,4 дол. США (+ 61,4 дол. США /тонну або на 8,1 % зросли за період з 21 січня до 28 грудня 2010 року);

— Нью-Йоркська біржа (цукор-сирець з тростини) — 758,2 дол. США (+ 174,5 дол. США /тонну або на 17,4% зросли за період з 21 січня до 28 грудня 2010 року);

— СІФ Чорне море — 823,7 дол. США (+ 130,6 дол. США /тонну або на 18,8 % зросли за період з 21 січня до 28 грудня 2010 року).

Світові ціни на сьогодні продовжують залишатися на високому рівні. Станом на 27 липня 2011 року на світових біржах спостерігалася така цінова ситуація: Лондонська біржа (цукор білий) — 803,5 дол. США; Нью-Йоркська біржа (цукор-сирець з тростини) — 686,3 дол. США; СІФ Чорне море — 753,8 дол. США.

У світі більше 100 країн виробляють цукор з цукрових буряків та цукрової тростини:

— 80% цукру виробляється з цукрової тростини;

— 20% цукру виробляється з цукрових буряків.

Споживання 70% виробленого у світі цукру відбувається в країні походження, решта — реалізується на світових ринках. Світове споживання цукру зростає близько на 2% щорічно. Частка України у загальному світовому виробництві цукру в 2009/2010 МР склала 0,8%, у виробництві з цукрового буряку — 4,2%. За прогнозами міжнародних експертів світове виробництво цукру у період 2010/2011 маркетингового року очікується в межах 169 млн тонн, світове споживання — в обсязі 167 млн тонн.

Аналітики припускають, що світові ціни на цукор будуть нестабільні, оскільки у деяких регіонах світу, які є основними виробниками цукру такі, як Індія, Китай та Бразилія, існують високі погодні ризики. Тому ринок цукру залишається залежним від можливих виробничих проблем у зазначених країнах.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Для забезпечення сталого розвитку бурякоцукрової галузі та виробництва біопалива в Україні необхідно вирішити на державному рівні наступні галузеві питання:

Врегулювати питання імпорту та експорту цукру та цукровмісних продуктів в рамках двосторонніх угод про вільну торгівлю з країнами — членами Митного союзу. Активізувати переговорний процес з Російською Федерацією щодо встановлення безмитної тарифної квоти на поставку цукру бурякового до Європейського Союзу в обсязі 100 тис. тонн. Забезпечити закупівлю цукру до державного матеріального резерву у визначених обсягах. Розглянути питання щодо недопущення збільшення вартості природного газу для цукрових заводів та запровадити порядок розрахунків по факту його споживання.

Сприяти залученню кредитів цукровими заводами, зокрема пільгових, за рахунок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення фінансової підтримки підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів. Відсутність обігових коштів не дозволяє цук-

ровим заводам провести належний ремонт обладнання, а тому характер ремонту в основному поточний та ревізія обладнання. Лише окремі цукрові заводи проводять капітальний ремонт обладнання та реконструкцію і модернізацію.

Орієнтовна вартість ремонту на один цукровий завод складає від 1,5 млн грн. до 8,0 млн грн. в залежності від потужності підприємства і наявності коштів. Для переробки цукрової сировини урожаю 2011 року в кількості 17 млн тонн необхідно придбати — 773,5 млн м³ природного газу, 1,1 млн тонн вапнякового каменю, 63,5 тис. тонн вугілля та 272 тис. комплектів дифузійних ножів. Законодавчо врегулювати обов'язкове використання біогазу та біоетанолу у виробництві бензинів моторних сумішевих, що дозволить створити попит на біоетанол та вітчизняний ринок біоетанолу та задіяти потужності державних спиртових заводів на його виробництво.

Література:

1. Наказ Міністерства Аграрної політики України від 17 квітня 2013 року № 266 [Електронний ресурс]: Електрон. дані та прогр. // Національна асоціація цукровиків України [сайт]. — Режим доступу: <http://sugarua.com/ua/main/lists/1864>
2. Данькевич О.Г. Перспективи бурякоцукрового виробництва в Україні // Збірник наукових праць НУХТ. Економіка. — № 23. — 2007. — Київ: НУХТ, 2007. — 155 с. (с. 13—16).
3. Лиськов В.В. Формування ефективної структури цукрової промисловості України. — К.: Ін-т економіки НАН України, 2000. — 210 с.
4. Сичевський М.П., Кузнецова І.В., Ярчук М.М., Лукашенко Н.О. Розвиток харчової промисловості. — К.: ІАЕ НААН, 2010. — 292 с.
5. Ярчук М.М. Підсумки роботи бурякоцукрової галузі України за 2013 рік та завдання на поточний рік. — К.: Міжнародна науково-технічна конференція цукровиків України, 2013. — 221 с.
6. Ярчук М.М. Реструктуризація цукробурякового виробництва в Україні // Економіка АПК. — 2008. — № 5. — С. 59—61.
7. Здійснення реформ в Україні [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України [сайт]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Обзор новостей. Украинский рынок сахара [Електронний ресурс] // Компания Ibcontacts [сайт]. — Режим доступу: http://ibcontacts.com.ua/sites/default/files/archiv/sugar_august_ru.pdf

ibcontacts.com.ua/sites/default/files/archiv/sugar_august_ru.pdf

9. Цукрові новини з України [Електронний ресурс] // Національна асоціація цукровиків України [сайт]. — Режим доступу: http://sugarua.com/ua/sugarnews_ukr

10. Штрубенхофф Х.-В. Реструктуризація цукрового комплексу України / Х.-В. Штрубенхофф, О. Нів'євський [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ier.kiev.ua/Ukraine/WP/2006/agwp_1_ukr.pdf

References:

1. Ministry of Agrarian Policy of Ukraine (2013), Order of the Ministry of Agrarian Policy of Ukraine № 266, available at: <http://sugarua.com/ua/main/lists/1864> (Accessed 14 September 2014).
2. Dankevych, O.H. (2007), "Prospects for sugar beet production in Ukraine", Zbirnyk naukovykh prats NUKhT. Ekonomika, vol. 23, NUKhT, Kyiv, Ukraine.
3. Lyskov, V.V. (2000), Formuvannia efektyvnoi struktury tsukrovoi promyslovosti Ukrainy [Building of effective structure of the sugar industry of Ukraine], In-t ekonomiky NAN Ukrainy, Kyiv, Ukraine.
4. Sychevskiy, M.P. Kuznietsova, I.V. Yarchuk, M.M. Lukashenko, N.O. (2010), Rozvytok kharchovoi promyslovosti [The development of food industry], IAE NAAN, Kyiv, Ukraine.
5. Yarchuk, M. M. (2013), "Results of the sugar-beet industry of Ukraine for 2013 and tasks for the current year", Mizhnarodna naukovo-tekhnichna konferentsiia tsukrovikiv Ukrainy [International Scientific Conference of Sugar Ukraine], ISCSU, Kyiv, Ukraine, p. 221.
6. Yarchuk, M.M. (2008), "Restructuring of sugar production in Ukraine", Ekonomika APK, vol. 5, pp. 59—61.
7. State Statistics Service of Ukraine (1998), "Implementation of reforms in Ukraine", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Company Ibcontacts (2007), "News Digest. Ukrainian sugar market", available at: http://ibcontacts.com.ua/sites/default/files/archiv/sugar_august_ru.pdf (Accessed 27 August 2014).
9. National Association of Sugar Producers of Ukraine (2005), "Sugar news from Ukraine", available at: http://sugarua.com/ua/sugarnews_ukr (Accessed 10 September 2014).
10. Shtrubenhoff Kh.-V. "Restructuring of the sugar industry of Ukraine", available at: http://www.ier.kiev.ua/Ukraine/WP/2006/agwp_1_ukr.pdf (Accessed 8 September 2014).

Стаття надійшла до редакції 22.09.2014 р.